

Rekomendacje Akademii Młodych Uczonych PAN w sprawie konkursów finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki

Akademia Młodych Uczonych w swojej uchwale z dnia 19.05.2021 r.¹ zaapelowała o znaczące zwiększenie budżetu Narodowego Centrum Nauki, zwracając uwagę na znaczenie agencji dla finansowania badań podstawowych w Polsce. Mimo uznania dla profesjonalizmu i wysokich standardów przyjętych w NCN dostrzegamy również aspekty systemu grantowego wymagające poprawy.

Akademia Młodych Uczonych rekomenduje zmiany, które mają na celu m.in. poszerzenie oferty konkursów oraz polepszenie warunków realizacji projektu, zwłaszcza w zakresie relacji kierownika grantu z jednostką realizującą oraz sprawozdawczości.

1. Współpraca z jednostką realizującą

Niektóre aspekty relacji pomiędzy kierownikiem projektu i jednostką realizującą projekt domagają się uregulowania. Regulaminy konkursów określają np. że podmiot realizujący jest zobowiązany do uzgodnienia z kierownikiem projektu zagospodarowania co najmniej 25% wartości kosztów pośrednich². W opinii AMU zasada ta jest słuszna, ma charakter projakościowy i powinna zostać utrzymana. Wobec sygnalizowanych nieprawidłowości konieczne jest jednak wprowadzenie mechanizmów, które wspierałyby kierownika grantu i pozwalały monitorować, czy jednostki należycie wywiązują się z tego obowiązku.

Niepokojące w naszej ocenie jest również, że niektóre jednostki zmniejszają płacę lub też pozbawiają dodatków osoby, które pozyskały środki grantowe. Wynagrodzenie osoby kierującej projektem zmienia się wskutek tego nieznacznie lub też nie zmienia się wcale, mimo iż otrzymuje ona dodatkowe wynagrodzenie ze środków NCN. W ocenie AMU podobne praktyki mają skutek demotywujący, a wśród młodych naukowców są odbierane jako forma kary za aktywność.

Akademia Młodych Uczonych rekomenduje:

- a. uzupełnienie raportu okresowego i końcowego z realizacji projektu o pozycję, w której wykazywano by wysokość środków zagospodarowanych przez instytucję w porozumieniu z kierownikiem projektu.

---

¹ <https://amu.pan.pl/akademia-mlydych-uczonych-apeluje-o-pilne-zwiekszenie-finansowania-ncn-oraz-badan-podstawowych/>

² <https://www.ncn.gov.pl/ogloszenia/konkursy/opus21> (zakładka “Kosztorys projektu”).

- b. wprowadzenie mechanizmów zapobiegających obniżaniu przez jednostkę realizującą projekt dotychczasowego wynagrodzenia brutto beneficjenta grantu (wypłacanego ze środków własnych jednostki). Mechanizmy te powinny obejmować z jednej strony uzupełnienie regulaminu finansowania projektów NCN oraz umów o realizację o stosowne zapisy lub rekomendacje³. Z drugiej strony raport z realizacji projektu powinien zostać uzupełniony o informację o wysokości średniego wynagrodzenia brutto kierownika projektu w ostatnim roku wypłacanego ze środków własnych jednostki. Proponujemy wprowadzenie następującego rozwiązania funkcjonującego w grantach ERC (w formie rekomendacji lub w ramach regulaminu): “Jednostka powinna zobowiązać się (lub: jest zobowiązana) do niepodejmowania decyzji finansowych niekorzystnych dla kierownika projektu lub członków zespołu, mając na uwadze średni miesięczny dochód z ostatnich 12 miesięcy.”
- c. uzupełnienie raportu okresowego o informację od kierownika grantu na temat ewentualnych problemów z jego realizacją, w tym dotyczących współpracy z jednostką. Informacja ta powinna być przekazywana przez kierownika grantu do NCN w formie, która nie pozwala na ingerencję w jej treść przez jednostkę realizującą⁴.

2. Poszerzenie oferty konkursów NCN

Środki przyznawane w ramach konkursów Sonata BIS pozwalają na stworzenie zespołu badawczego, jednak w ofercie NCN brakuje obecnie grantów pozwalających na jego utrzymanie. Z kolei wyniki konkursów OPUS, których beneficjenci uzyskali stopień doktora średnio 17 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem, dowodzą, że brak jest konkursów adresowanych do badaczy 12-17 lat po uzyskaniu stopnia doktora.

AMU rekomenduje zwiększenie liczby konkursów adresowanych do naukowców na średnim etapie rozwoju kariery naukowej i/lub stworzenie konkursu pozwalającego na utrzymanie i rozwój zespołu badawczego (np. w ramach kontynuacji grantu Sonata Bis).

3. Wynagrodzenia w projektach

W porównaniu z krajami Europy Zachodniej czy Ameryki Północnej wynagrodzenia polskich naukowców są nadal stosunkowo niskie. Jednym ze sposobów na zwiększenie płac najlepszych badaczy są wynagrodzenia dodatkowe finansowane z grantów NCN. Biorąc pod uwagę obowiązki związane z realizacją projektu oraz odpowiedzialność spoczywającą na jego kierowniku, limity ustanowione w projektach NCN są w opinii AMU zbyt niskie, szczególnie w przypadku grantów realizowanych przez większe zespoły (np. w konkursach OPUS limit wynagrodzenia kierownika wynosi 3000 zł brutto, w tym koszty pracodawcy). Co więcej niektóre regulacje NCN w kwestii wynagrodzeń prowadzą niekiedy do niezrozumiałych dysproporcji płac (np. wynagrodzenie dodatkowe kierownika może okazać się niższe niż oferowane w projekcie stypendium doktoranckie).

---

³ Klauzulę taką zawierają np. umowy o stypendium naukowe START przyznawane przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej, por. § 2 pkt 6 https://www.fnpp.org.pl/assets/UMOWA-START-2018_wz%C3%B3r-1.pdf.

⁴ Wzorem służyć mogą rozwiązania przyjęte w konkursach ERC, por. https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/gm/reporting/h2020-tpl-periodic-rep-fin-erc_v1.0_en.pdf (B. 2. 1. Relationship PI - HI).

Akademia Młodych Uczonych rekomenduje:

- a. zwiększenie limitu wynagrodzeń dodatkowych w konkursach OPUS i SONATA, w tym zwiększenie limitu wynagrodzenia dodatkowego dla kierownika grantu do co najmniej 5000 zł w konkursie OPUS i 3000 zł w konkursie SONATA;
- b. zwiększenie limitu wynagrodzenia lub stypendium doktoranckiego kierownika projektu w konkursie PRELUDIUM do wysokości nie mniejszej niż wysokość stypendium przewidzianego dla doktoranta zatrudnionego w projektach realizowanych w innych konkursach NCN.

4. Plan S i polityka *open access*

W związku z pojawiającymi się w środowisku sprzecznymi informacjami na temat polityki NCN wobec *open access* AMU postuluje upowszechnienie na szerszą niż dotychczas skalę informacji na temat Planu S. Szczególnie ważne jest, aby jasno przedstawiono korzyści płynące z wprowadzonych przez NCN wymogów odnośnie do publikacji OA. Uregulowania domaga się także kwestia statusu publikacji w serwisach w rodzaju *arxiv*.

5. Obsługa projektów

AMU rekomenduje również następujące usprawnienia w zakresie obsługi projektów:

- a. umożliwienie pobierania z systemu OSF informacji z uprzednio złożonych wniosków, w tym tych dotyczących kierownika wniosku i jego dorobku. W przypadku publikacji kierownika sugerujemy stworzenie możliwości importowania publikacji z serwisu ORCID. Problem ten ma szczególne znaczenie w sytuacji ponownego składania wniosku.
- b. umożliwienie zgłaszania publikacji, które powstały w ramach projektu, ale zostały opublikowane już po jego zakończeniu. Choć informacja taka nie wpłynie na ewaluację samego projektu, jednak jest istotna dla oceny wydatkowania środków przez NCN i oceny wykonania projektu przez kierownika w ramach wniosków składanych w przyszłości.

Przewodniczący
Akademii Młodych Uczonych

(-) KAROL PALKA